

Oponentský posudek na disertační práci

Mgr. Jiřího Hanuše: Detail v architektuře

Většina lidského života se odehrává v architektonických dílech. Architektura člověka svou všudypřítomností ovlivňuje, ať si to on uvědomuje nebo ne, ať si to přeje nebo ne. Architektura v mnohém vypovídá o člověku, o společnosti, o jejích hodnotách, o její kulturní, ale stejně tak ekonomické či průmyslové úrovni a v této výpovědi jen těžko může lhát. Je proto s podivem, jak malá pozornost se věnuje výchově k vnímání architektury, tedy ne přímo k tvorbě architektonických děl, ale především k onomu uvědomělému všednímu vnímání staveb kolem nás – které pak v sobě může nést požadavky na kvalitu nově budovaných staveb ... A přitom je architektura oborem právě jen velmi málo z tohoto pohledu zkoumaným, jen velmi málo společensky diskutovaným a oceňovaným. Jako by se architektura lidí bezprostředně nedotýkala, snad proto jí je věnována tak malá pozornost. Pokud se dnes zdánlivě objevuje boom bádání o architektuře, jde o práce spíše laděné popisně historicky. Otázka detailu v architektuře není jako samostatné téma příliš zkoumána, byť architekti sami rádi používají citát Ludwiga Miese van der Rohe „Bůh je v detailu“, a lidé si nejčastěji uvědomují právě detaily, které jim často ovlivňují pohled na celou stavbu, přesto prací na toto téma příliš nenajdeme.

Z tohoto pohledu je práce Mgr. Hanuše velmi aktuální a svým určením „jak prostřednictvím práce s architektonickým detailem zprostředkovat moderní architekturu studentům na školách a trvale ji začlenit do vyučování“ velmi potřebná.

Autor nejprve věnuje pozornost vymezení toho, co je vlastně architektonický detail, přitom zdůrazňuje především svůj pohled výtvarníka a uznává, že se tak může lišit od pohledu architekta, ať praktika či teoretika (a tím mne předem zbavuje možnosti výtek). K tomu dává nejprve rychlý a stručný přehled detailu v dějinách architektury a upozorňuje správně, že význam architektonického detailu, do té doby především neseného stavitelskými potřebami, se změnil výrazně v 19. století, kdy se detail dostal až do pozice čehosi dodatečného, zdobného – tedy i zaměnitelného.

Protože však hlavním zájmem autora je moderní architektura, věnuje se následně především detailům na současných stavbách vybraných osobností světové architektury. Výběr je sice nevelký, ale pečlivě sestavený tak, aby mu umožnil představit na něm jednotlivé stránky architektonického detailu v různých typech objektů, různých typech materiálů i ve stavbách různě velikých. Jen autora podezřívám z toho, že některé stavby a jejich detaily zná pouze z fotografií, což je vždy trochu ošemetné, neboť reálný zážitek bývá často poněkud odlišný, ale vzhledem k postavení práce to není výtka zásadní. Ostatně sám na to upozorňuje v jedné z kapitol své práce: „Architektura se řadí mezi umělecké disciplíny, u kterých je nepostradatelná osobní zkušenost a fyzický prožitek“ (str. 62). Zatímco detail na snímku mohou vnímat v jeho čistě výtvarné poetice, ve skutečném objektu mi do hry vstupuje řada dalších ovlivňujících a někdy i podmiňujících vjemů – které mohou být i rušivé, měnící předem vytvořený obraz.

Autor postupně probírá otázku detailu právě také z pohledu dvojrozměrného zobrazení – v kresbě, jež je pro architekta přípravou a pro další pak již záznamem hotového, a také ve fotografii, která umí detail podtrhnout, potlačit, která umí podat svůj vlastní obraz stavby.

K názornějšímu vysvětlení svých postojů nabízí také samostatnou kapitolu, v níž osvětluje své vlastní tvůrčí procesy, při nich vytváří architekturou inspirovaná výtvarná díla.

Zásadní v práci věnované detailu pak byl výzkum provedený na studentech gymnázia, tedy na těch, u nichž lze předpokládat zatím otevřené vnímání. Výzkum byl postaven velmi zajímavým způsobem – na 5 zcela rozdílných stavbách z let 1905 – 2005 studenti vybírali detaily, jež je zaujali, a následně je výtvarně zpracovávali. Přiznávám, že tato část práce mne velmi zaujala právě srovnáním interpretace viděného a očividně nezažitého.

Myslím, že toto je pro studenty všech typů škol nabídka velmi atraktivní cesty, jak se naučit porozumět současné architektuře.

V závěru chci konstatovat, že.

- téma je svrchovaně aktuální
- cíl, který si disertačním práce stanovila, splnila
- zvolené metody vedly systematicky k přínosnému výsledku
- práce nabízí podnětný materiál k dalšímu bádání o architektonickém detailu především pro obor výtvarné výchovy, pro hlubší a osobnější porozumění současné architektuře, ale i pro obohacení metod výtvarné výchovy ve školách
- tím také konstatuji, že má velký význam pro společenskou praxi
- a splňuje podmínky, které stanovuje řízení k obhajobě dizertační práce.

V Praze dne 1. 6. 2017

Doc. Ing. arch. Radomíra Sedláková, CSc.